

Koillisen verkostoseminaarin 26.4.2016 muistio

Ulla-Maija Vähäsarja avasi verkostokokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Iltapäivän aluksi Ulla-Maija esitteli Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ajankohtaiset asiat.

Koillisen verkostoseminaarin aiheena oli vanhemmuuden tukeminen ja lasten hyvinvointi. Iltapäivän teemaan osallistujia oli virittämässä sosiaalityöntekijä Heli Harinen perheneuvolasta, päiväkodin johtajat Minna-Kaisa Kauhanen ja Merja Pekonmaa sekä iltapäivätoiminnan erityissuunnittelija Leena Palve-Kaunisto ja johtava leikkipuisto-ohjaaja Teemu Kariaho.

Heli Harinen perheneuvolasta kertoi miten vanhemmuutta tukemalla edistetään varhaiskasvatus- ja alakouluikäisten lasten hyvinvointia. Pienet raivokkaat pojat ovat tyypillisiä perheneuvolan asiakkaita. Käytöshäiriöön liittyy useita riskitekijöitä liittyen vanhemmuuteen, lapsen liittyviin tekijöihin, tilannetekijöihin, kouluun ja kavereihin. Riippumatta siitä, miten häiriö on syntynyt, se elää ja sitä ylläpidetään vuorovaikutuksessa vanhemman, opettajan ja ikätovereiden kanssa.

Käytöshäiriöisten lasten vanhemmat suhtautuvat lapsiinsa huomattavasti

kielteisemmin kuin muut, ja tulkitsevat helposti viestejä kielteisiksi, mikä voi johtaa siihen, että he alkavat vältellä wilma- yms. viestien lukemista. Jos lapsella on pulmia, hän saa helposti moitteita ja kielteinen käsitys itsestä vahvistuu. Sama koskee vanhempia. Kehän purkamiseksi on tärkeä antaa myönteistä palautetta.

Perheneuvoloissa järjestetään Ihmeelliset vuodet – ryhmäinterventiota joilla tavoitellaan sitä, että vanhemmat tunnistavat paremmin, mitä on lapsen haastavan käyttäytymisen taustalla. Tavoitteena on myös tarjota keinoja korvata tehottomat tai väkivaltaiset toimintamallit myönteisillä. Ihmeelliset vuodet -menetelmästä on vahvaa tutkimusnäyttöä. Perheneuvola järjestää 6 ryhmää vuodessa, Malmin alueella puolivuositain. Ryhmään mahtuu 10 vanhempaa. Ryhmä kokoontuu 14 krt viikoittain. 4-6 viikkoa vanhempien kanssa käytetään vanhemmuuden perustaitojen kehittämiseen. Tämän jälkeen käydään läpi palkitsemiseen, rajojen

asettamiseen, huomiotta jättämiseen ja seuraamuksiin liittyviä taitoja.

Ihmeelliset vuodet -työmalli herätti keskustelua. Miten tällaista toimintaa voisi laajentaa? Vanhemmuuden tukeminen tärkeää, voisiko verkostot olla tässä tukena?

Päiväkodin johtajat Minna-Kaisa Kauhanen ja Merja Pekonmaa kertoivat lasten liikunnan lisäämiseen liittyvästä tavoitteesta.

Liikuntatavoitteen toteuttaminen ei liity vain ohjattuun liikuntaan, vaan myös lasten vapaan liikunnan mahdollistamiseen.

Perheet halutaan mukaan liikkumaan. Tätä edistetään erilaisilla toimenpiteillä eri päiväkodeissa, esim. päiväkodin omilla olympialaisilla ja lisäämällä liikuntapaikkatietoa. Jossain päiväkodissa on käytetty tukena ns. liikkumismatoa, jonka avulla on seurattu tavoitteen toteutumista. Matoon dokumentoidaan, mitä liikunnallista on tehty yhdessä.

Liikuntaa edistävää työtä on tehty pienin askelin ja liikuntaa on lisätty arjessa. Liikuntavälineet on pidetty lasten saatavilla. Tutkimuksessa on havaittu, että mitä kauempana aikuinen on päiväkodissa lapsesta, sitä enemmän lapsi liikkuu. Päiväkodin henkilökunnalle on perustettu liikuntaverkosto, jossa on kartoitettu, mitä jo osataan ja mitä päiväkodilla jo on, lajeihin sitoutuneen kilpailullisen liikunnan sijaan esim. alueen päiväkodeissa on tehty joogaa. Lapset ovat innostuneet kehittämään omia joogaliikkeitään. Huomattiin myös, että sitä vähemmän tarvitaan liikuntaa kieltäviä sääntöjä, mitä sitoutuneempia työntekijät olivat tavoitteiden toteuttamiseen.

Välineiden valinta vaikuttaa liikunnallisuuteen: isot ämpärit käyttöön, niin tulee hiki niitä kantaessa. On mm. annettu tiettyinä aikoina lupa käytävillä juoksemiseen. Eli aikuisten käyttäytymistä muuttamalla on mahdollistettu vapaa liikunta. Tällä on pyritty tarjoamaan lapsille onnistumiskokemuksia.

Iltapäivätoiminnan erityissuunnittelija Leena Palve-Kaunisto ja johtava leikkipuisto-ohjaaja Teemu Kariaho kertoivat, että iltapäivätoiminnan paikat ovat vähentyneet taloustilanteen seurauksena. Koillisen alueella on lähes yhtä paljon lapsia kuin Itä-Kaakon alueella, mutta Koillisen alueella lasten osallisuusprosentti iltapäivätoimintaan on toiseksi alhaisin Helsingin alueista. Perusopetuslain alaisissa paikoissa 52 % ja leikkipuistoissa 24 %. 24 % ei osallistu mihinkään toimintaan. 2. luokkalaisista 61 % ei osallistu ohjattuun toimintaan (kun taas esim. Eteläisellä alueella osuus on vain 18,5 %).

Alueella on seuraavia turvallisia iltapäivän viettämipaikkoja: koulujen iltapäiväkerhot, leikkipuistot, kirjastot, järjestöjen/seurojen kerhot. Puistolankirjastossa huomattiin, että siellä viihtyi paljon lapsia. Siellä

järjestettiin netti- ja tee se itse – kerhot. Lapset saivat turvallisen paikan viettää iltapäivää. Koillisen alueella on todella hyvä urheiluseura ja – järjestökattavuus. Silti suuri osa lapsista ei osallistu mihinkään. Alueella on paljon maahanmuuttajataustaisia perheitä, joissa vanhemmat ovat kotona ja joiden lapset menevät koulusta kotiin. Myös monet isovanhemmat hoitavat lapsiaan kotona. Suurin selittävä tekijä todennäköisesti on se, että Koillisen alueella vanhemmat eivät ole kovin aktiivisia.

Ensi vuonna siirrytään pormestarimalliin ja varhaiskasvatus- ja opetusvirastotkin yhdistetään. Palveluja uudelleen muotoillaan koskien noin 10000 iltapäivätoimintaikäistä lasta. Palveluita tehostetaan ja kaikki innovatiivisetkin ajatukset otetaan vastaan. Teemu nosti esille kysymyksen siitä, mahtuuko nuorisotaloille 3.-4. luokkalaista, kun leikkipuistoihin ei heitä enää mahdu.

Iltapäivän alukset herättivät keskustelua. Erityisesti lasten pelaaminen puhututti paikalla olijoita. Pelimaailma näkyy jo alakoululaisten arjessa, miten sitä voisi korvata? Miten vanhempien asenteisiin voitaisiin vaikuttaa? Malmin neuvolassa nykyisin aloitetaan mediasta yms. keskustelu jo raskausaikana. Herätellään tulevia vanhempia miettimään miten perhe on vuorovaikutuksessa keskenään. Neuvola ja MLL ovat tehneet ohjeet vanhemmille pelaamiseen ja laitteiden käyttöön liittyen.

Eräissä alueen päiväkodissa tuodaan pelimaailman hahmot, maailmat yms. ”oikeisiin” leikkeihin.

Kuraattori (Merja Willberg) kertoi, että yksinäisyys tai ainakin ne joilla vähemmän sosiaalisia taitoja, ajautuvat helposti pelaamaan paljon. Yleisestikin lasten verkostot siirtyvät enemmän verkkoon > pelejä pelataan ”livenä”, Skypeä yms., vuorovaikutus tapahtuu on-line.

Yhdessä pohdittiin miten vapaa-ajan toiminnalla saataisiin lapset pois median äärestä? Mikä on palveluohjauksen rooli, että perheet löytävät lasten ja nuorten vapaa-ajan palvelut? Alueen palveluista mainittiin Malmin palloiluhalli hyvänä ratkaisuna vähentää pelaamista.

Kahvitaun jälkeen jakauduttiin alueittain ryhmiin, joissa jatkettiin työskentelyä päivän teemaan liittyen. Ryhmäkeskustelun aiheena oli ”Miten te, tämän ryhmän ammattilaiset voitte tukea vanhemmuutta ja lasten ja nuorten hyvinvointia? Mitä yhteisiä kosketuspintoja ilmenee, minkälaista jatkumoa voi eri-ikäisten välillä nähdä tai millaista yhteistyön tarvetta eri ammattilaisten kesken voisi kehittää?”

- avoin keskustelukulttuuri on tärkeää
- pitäisi järjestää vertaistilaisuuksia vanhemmille, jossa he voisivat keskustella ja siellä voisi tehdä matalan tason ohjausta
- meidän olisi hyvä tietää mahdollisimman hyvin toistemme palveluista, jotta voimme yhdessä ohjata vanhempia
- vanhemmuuden tukeminen ja ammatillisuus, kun monimuotoisia perheitä, uusioperheitä ja yksinhuoltajia
- erotilanteissa haaste pitää huomio lapsen hyvinvoinnissa
- vanhemmat ja vanhemmuudet ovat erilaisia > työntekijöinä tuemme kaikenlaisia vanhemmuuksia
- miten voimme tukea monihallintokuntaista matalan kynnyksen palvelua yhdestä pisteestä, yhden luukun periaatteella?

- pitää varmistaa, että molemmat huoltajat ovat tietoisia
- vanhemmat eivät tiedä useinkaan lapsiperheille suunnatuista palveluista, joihin he ovat oikeutettuja ilman lastensuojelun asiakkuutta. (kotipalvelun perhetyö? vai mikä sen nimi onkaan nykyään...)
- eroperheiden tilanteet ovat monenlaisia. Tunteet voivat olla pinnassa.

Ryhmäkeskustelujen jälkeen Ulla-Maija esitti verkostolle kysymyksen

”Mikä toimii verkostossasi hyvin, mitä terveisiä haluaisit viedä hyvinvoinnin koordinaatio-ryhmälle verkoston kehittämiseen liittyen? Miten haluatte, että oman alueen verkostoja kehitettäisiin? Mitä aiheita käsitellään?”

Todettiin, että verkostojen toiminnassa on eroja. Verkostot ovat tiedon jakamisen paikkoja ja tämä koetaan tärkeänä. Vuosittain pitäisi löytää joku agenda, jotta olisi virtaa toimia verkostona eli pitää uusiutua, jotta verkosto koetaan toimivana. Oman hallintokunnan sisällä pitää miettiä ketkä milloinkin osallistuvat verkostoihin ja miten verkostotapaamisesta tiedon jakaminen siirtyy osaksi oman työyhteisön tietämystä.

Verkostoissa tärkeäksi koettiin:

- alueellinen tiedonjakaminen
- alueen tilanteiden jakaminen
- mitä alueen lapsille ja nuorille kuuluu
- toimijoiden havainnot alueesta, alueen lapsista, nuorista ja perheistä
- miten alueen perheet voivat
- erilaiset alueen ilmiöt

On tärkeää, että jokaisella alueella on toimiva verkosto, jossa voitaisiin keskustella alueen ilmiöistä.

Puistolan kosto – verkoston tämän hetkinen puheenjohtaja kertoi, että LASU 3 -tavoitteena oleva syrjäytymisvaara on joka kerta keskustelun aiheena. Verkostossa keskustellaan myös positiivisista asioista, eli mitä kirjaston, nuorisotalojen, leikkipuistojen, koulujen kesken voidaan tehdä yhdessä.

Puku-verkostossa on rajattu, että keskitytään kouluikäisiin lapsiin. Ryhmä on jakautunut peruskouluikäisiin ja vanhempiin. On huomattu, että vuoropuhelu näiden ryhmien välillä tärkeää. Pukimäki-Malmi-alueella on perheverkosto. Näissä ovat mukana mm. neuvola, päiväkotia, leikkipuisto ja seurakunta. Perheverkostot tapaavat kaksi kertaa vuodessa.

Malmin alueen verkoston tapaamisessa oli nostettu esille, että alasteikäiset ovat huonossa asemassa, kun he eivät pääse nuorisotaloilta ja viettävät aikaa ostoskeskuksessa. Verkoston kokouksessa olivat paikalla ainakin 2. asteen kuraattori, poliisi, lastensuojelu ja Walkers-bussin väki.

Tapanilan alueella ei ole varsinaista paikallisverkostoa. Opetustoimen osalta Tapanilan alueen ihmiset ovat Suutarilan verkostossa. Alueella on kuitenkin paljon alueellista verkostoitumista. Vanhempien edustaja esitti toiveen siitä, että eri virastojen hallinnolliset alueet olisivat samat. Toivon mukaan tähän saadaan parannusta toimialamalliin siirryttäessä.

Latokartanon päivähoiton edustajat miettivät, onko Yty ja Viikin nuoret vielä toiminnassa. Perheverkostot ovat kyllä vielä toiminnassa, vaikka ne puuttuvat verkostokartasta.

Markus Salonen kertoi alueellista johtamismallia arvioinnista. Käynnissä on arviointitutkimus. Tavoitteena Lasu -mallin kehittäminen. Seuraavaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteena, että verkostojen aiheet olisivat yhteisiä teemoja, ei virasto kohtaisia aiheita.

Vastaamalla nettikyselyyn kehität verkostoja!

Lopuksi käytiin läpi verkostoseminaarin herättämiä fiiliksiä.

Muiston kirjoitti Elina Kauppinen. Kuvat piirsi Aino Sutinen.